

**Päijät-Hämeen hyvinvointialueen
Vauva- ja
perhemyönteisyysohjelma
2026**

SISÄLLYSLUETTELO

1 Johdanto

2 Vauva- ja perhemyönteistä toimintaa ohjaavat askeleet Päijät-Hämeen Hyvinvointialueella

3 Päijät-Hämeen hyvinvointialueen toimintayksiköiden yhteiset Vauva- ja perhemyönteiset palvelulupaukset

3.1 Äitiys- ja lastenneuvolan palvelulupaukset

3.2 Äitiys- ja naistentautien poliklinikan palvelulupaukset

3.3 Synnytysosaston palvelulupaukset

3.4 Synnyttäneiden ja naistentautien osaston palvelulupaukset

3.5 Vastasyntyneiden teho- ja tarkkailuosaston palvelulupaukset

3.6 Lastenosaston ja lastenpoliklinikan palvelulupaukset

3.7 Päijät-Hämeen keskussairaalan Imetyspoliklinikan palvelulupaukset

4 Äidinmaidonkorvikkeiden kansainvälinen markkinointikoodi

Lähteet

Liitteet

Liite 1 Imetyssuunnitelma

Liite 2 Vauvojen ja perheiden puolesta – palvelulupaus-posteri

Liite 3 Vauva- ja perhemyönteisyyteen liittyvää vertaistukea ja tietoa

Liite 4 Raskaudenaikainen lypsäminen synnytysosastolla

Päijät-Hämeen hyvinvointialueen Vauva- ja perhemyönteisyysohjelman laatijat:

Aarnio Helinä, Laaksonen Jaana, Pasanen Anita, Pasuri Piia, Salminen Elisa, Sormunen Sari, Willman Satu

Päijät-Hämeen hyvinvointialueella Päijät-Hämeen keskussairaalan ja neuvoloiden naisten ja lasten palvelualueen vastuuhenkilöt ja henkilökunta sitoutuvat suojelemaan, tukemaan ja edistämään imetystä sekä kehittämään imetysohjausta sairaalan ja neuvolan vauva- ja perhemyön- teisyysohjelman mukaisesti.

Lahdessa 19.1.2026

Marjaleena Setälä

Ylilääkäri

Synnytys ja naistentaudit

Maiju Hietanen

Ylilääkäri

Lastentaudit

Niina Viholainen

Tulosyksikköpäällikkö

Lasten ja nuorten hyvinvointi

Tuija Sulonen

Ylihoitaja

Synnytys ja naistentaudit, Lastentaudit

1 Johdanto

Päijät-Hämeen hyvinvointialueella sovellettava Vauva- ja perhemyönteisyysohjelma perustuu WHO:n linjaamiin seitsemään askeleeseen onnistuneeseen imetykseen neuvoloille, synnytys-sairaalaan koskevaan WHO:n 10 askeleen vauvamyönteisyysohjelmaan sekä vastasyntyneiden teho-osaston omaan Neo-BFHI vauvamyönteisyysohjelmaan. Ohjelma on laadittu yhteistyössä Päijät-Hämeen neuvoloiden, äitiys- ja naistentautien poliklinikan, synnytysosaston, synnyttäneiden ja naistentautien osaston, vastasyntyneiden teho-osaston ja lastenosaston kanssa. Toimintaa kehitetään henkilöstölle suunnatun koulutuksen ja perheiltä saadun palautteen perusteella.

Päijät-Hämeen hyvinvointialueen Vauva- ja perhemyönteisyysohjelma on tärkeä perhelähtöisen työskentelyn toimintamalli. Toimintamallissa kunnioitetaan perheen yksilöllisyyttä, arvoja ja elämäntilannetta. Vauva- ja perhemyönteisyysohjelma tukee imetyksen edistämistä, varhaista vuorovaikutusta ja vanhemmuutta. Yhtenäistämällä näyttöön perustuvia toimintatapoja koko hyvinvointialueella edistetään tutkitusti vaikuttavien menetelmien käyttöä turvallisen ja tasalaatuisen hoidon tueksi. Lähtökohtana on perheen tarpeet imetyksen, vuorovaikutuksen ja kiintymyssuhteen hyvään alkuun saattamiseksi. Perheet, joissa osittaisimetetään tai vauva saa äidinmaidonkorviketta, saavat tilanteen edellyttämää ohjausta. Tämä ohjaus on kiinteä osa toimintaohjelman käytäntöjä.

Päijät-Hämeen hyvinvointialueen Vauva- ja perhemyönteisyysohjelman tarkoituksena on edistää vastasyntyneiden ja perheiden hyvinvointia. Katkeamaton hoitopolku ja yhtenevät käytännöt eri yksiköiden välillä mahdollistavat imetyksen optimaalisen käynnistymisen, auttavat perhettä/äitiä pääsemään omiin imetystavoitteisiinsa sekä turvaavat varhaisen vuorovaikutuksen ja kiintymyssuhteen syntymisen. Palvelulupaukset ovat yksiköiden perheille osoittama tahdonilmaisus siitä, miten vauva- ja perhemyönteisyyteen liittyviä palveluja toteutetaan käytännössä. Palvelulupausten tarkoituksena on huomioida perheiden näkemykset ja tarpeet, lisätä palvelujen järjestämisen avoimuutta, kehittää palvelujen laatua sekä sitouttaa henkilökunta imetysohjaukseen liittyviin hoitokäytäntöihin ja palvelun laatuun.

Päijät-Hämeen hyvinvointialueen Vauva- ja perhemyönteisyysohjelman sisältämät palvelulupaukset ovat perheille konkreettisia asioita, joita organisaation eri yksiköiden henkilökunta lupaa tehdä varmistaakseen perheystävällisen, yksilöllisen ja imetystä tukevan sekä näyttöön perustuvan hoidon. Organisaation johto ja lähiesihenkilöt ovat palvelulupausten mahdollistajina keskeisessä roolissa.

2 Vauva- ja perhemyönteistä toimintaa ohjaavat askeleet Päijät-Hämeen Hyvinvointialueella

Päijät-Hämeen Hyvinvointialueen vauvaperheiden kanssa työskentelevät ammattilaiset sitoutuvat suojelemaan, edistämään ja tukemaan imetystä sekä jatkuvasti kehittämään sen ohjausta. Toiminnan perustana on maailman terveysjärjestö WHO:n ja Unicefin vauvamyönteisyys-ohjelman kymmenen askelta onnistuneeseen imetykseen (*WHO. 2018a. Ten steps to successful breastfeeding (revised 2018). <http://www.who.int/nutrition/bfhi/ten-steps/en/>*). Neuvolan seitsemän askelta onnistuneeseen imetykseen pohjautuvat myös WHO:n ja UNICEF:n vauvamyönteisyysohjelmaan. Askelten toteuttamisen tarkoituksena on antaa perheille näyttöön perustuvaa ohjausta ja hyvät lähtökohdat imetyksen alkuun pääsemiseen. Askeleet ovat tarkoitettu henkilökunnalle.

Välttämättömät johtamisen menetelmät

- 1a Noudatetaan kokonaisuudessaan äidinmaidonkorvikkeiden kansainvälistä markkinointikoodia ja asiaan liittyviä Maailman terveysjärjestön yleiskokouksen päätöksiä
- 1b Työyhteisöön tehdään kirjallinen imetyksen edistämisen toimintaohjelma, josta tiedotetaan säännöllisesti henkilökunnalle ja perheille
- 1c Luodaan ja vakiinnutetaan jatkuva seuranta- ja tilastointikäytäntö
2. Varmistetaan, että henkilökunnalla on imetyksen tukemiseen riittävät tiedot, taidot ja osaaminen

Kliinisen työn avainkäytännöt

3. Keskustellaan raskaana olevien naisten ja heidän perheittensä kanssa imetyksen tärkeydestä ja siitä, miten imetys onnistuu
4. Mahdollistetaan välitön ja keskeytyksetön ihokontakti ja tuetaan äitejä aloittamaan imetys mahdollisimman pian vauvan syntymän jälkeen
5. Tuetaan äitejä aloittamaan ja jatkamaan imetystä sekä selviytymään tavallisista vaikeuksista
6. Imetetyille vauvoille ei tarjota muuta ruokaa tai juomaa kuin rintamaitoa, elleivät lääketieteelliset syyt sitä edellytä
7. Mahdollistetaan äideille ja vauvoille yhdessäolo ja vierihoito ympärivuorokautisesti
8. Tuetaan äitejä tunnistamaan vauvan nälkäviestejä ja vastaamaan niihin

9. Neuvotaan äitejä tuttipullojen ja tuttien käytössä ja kerrotaan niihin liittyvistä riskeistä
10. Suunnitellaan kotiutus siten, että vanhemmat ja vauva saavat oikea-aikaista ja jatkuvaa tukea ja hoitoa

Neuvolan seitsemän askelta onnistuneeseen imetykseen

1. Kirjallinen WHO:n mukainen Vauva- ja perhemyönteisyysohjelma
2. Henkilökunnan koulutus ja asiantuntemuksen ylläpitäminen
3. Lasta odottavien perheiden imetysohjaus
4. Imetyksen tukeminen ja maidonerityksen ylläpito
5. Täysimetyksen tukeminen 4–6 kuukauden ikään asti ja osittaisen imetyksen jatkaminen yhteen vuoteen tai pidempään perheen niin halutessa. Kiinteiden ruokien aloittaminen maisteluannoksina 4–6 kuukauden iässä yksilöllisen valmiuden mukaan.
6. Imetysohjeiden ilmapiirin luominen
7. Imetyksen varmistaminen ja hoidon jatkuvuus

3 Päijät-Hämeen hyvinvointialueen toimintayksiköiden yhteiset Vauva- ja perhemyönteiset palvelulupaukset

Vauva- ja perhemyönteisyysohjelma

Päijät-Hämeen hyvinvointialueella on kirjallinen tutkimusnäyttöön perustuva Vauva- ja perhemyönteisyysohjelma. Perheille kerrotaan toimintaohjelmasta ja heillä on mahdollisuus tutustua siihen Päijät-Hämeen hyvinvointialueen verkkosivuilla. Toimintaohjelmaa päivitetään viiden vuoden välein.

Yksilöllinen ja perhelähtöinen tuki ja imetysohjaus

Perhelähtöinen ja yksilöllinen imetysohjaus sekä perheen tukeminen ovat keskeisiä osia varhaisen vanhemmuuden tukemisessa. Varmistamme tuen jatkuvuuden kaikissa tilanteissa.

Imetysohjausta annetaan perheen tarpeet, toiveet ja voimavarat huomioiden. Perhelähtöisyys tarkoittaa, että ohjaus ei keskity vain vanhempaan ja lapseen, vaan huomioi laajasti perheen. Imetysohjaus on kannustavaa ja avointa vuorovaikutusta. Tarkoituksena on vahvistaa imetysluottamusta ja valmiuksia imetykseen sekä perheen kykyä tukea imetystä. Perheet, joiden toiveena imetys ei ole, saavat yksilöllistä ohjausta lapsen pulloruokintaan. Annamme ohjausta WHO:n kansainvälisen äidinmaidonkorvikkeen markkinointikoodin mukaisesti.

Ohjaus perustuu tutkimusnäyttöön ja perheelle tarjotaan ajankohtaista ja luotettavaa tietoa imetyksestä, lapsen hoidosta ja kehityksestä. Vanhemmat nähdään aktiivisina toimijoina, ei vain ohjauksen kohteina. Vanhemmat saavat toiveidensa mukaista ohjausta. Ohjauksessa esittelemme erilaisia vaihtoehtoja perusteluineen, joiden pohjalta vanhemmat tekevät tietoisia valintoja. Tuki ei ole kertaluonteista, vaan tarjoamme sitä lapsen kasvun eri vaiheissa.

Henkilökunnan koulutus

Neuvoloiden ja synnytysyksiköiden hoitohenkilökunta on suorittanut WHO:n 20 tunnin imetysohjaajakoulutuksen. Hoitohenkilökunnan sijaiset ja uudet työntekijät saavat perehdytyksen Vauva- ja perhemyönteisyysohjelman mukaisesti, synnytysyksiköissä perehdytyskoulutus on vähintään neljä tuntia. Imetysohjaajakoulutusta järjestetään Päijät-Hämeen hyvinvointialueella tarpeen mukaan.

Osaamisen kehittämisestä huolehditaan jatkuvan täydennyskoulutuksen avulla vähintään viiden vuoden välein. Imetyskouluttajat vastaavat uusimman imetystiedon välittämisestä hoitohenkilökunnalle, ja imetysaiheisia kertauskoulutuksia järjestetään kaksi kertaa vuodessa. Henkilökunta saa koulutusta myös ei-imettävien äitien ohjaukseen ja äidinmaidonkorvikkeiden oikeaan käyttöön. Yksiköissä harjoittelussa olevat opiskelijat perehtyvät ohjaajiensa johdolla vauva- ja perhemyönteisyysohjelman periaatteisiin.

Vauva- ja perhemyönteisyysseuranta

Vauva- ja perhemyönteisyysohjelman toteutumista synnytysyksiköissä arvioidaan tilastoinnin avulla kaksi kertaa vuodessa. Tilastointia ja sen luotettavuutta kehitetään jatkuvasti. Tilastointi tapahtuu Päijät-Hämeen keskussairaalassa LifeCare-potilastietojärjestelmän sisällä olevan Äitiyshuollon sovelluksen kautta. Tilastointi sisältää synnytystavan, ihokontaktin toteutumisen, ensi-imetyksen, täysimetyksen toteutumisen, lisämaidon antamisen syyn ja antotavan. Lisäksi seurataan vierihoidon toteutumista. Sähköisten palautteiden avulla seurataan perheiden kokemusta esimerkiksi imetysohjauksen toteutumisesta. Neuvolassa seurataan imetysvastaanotolla käyneiden asiakkaiden määrää.

3.1 Äitiys- ja lastenneuvolan palvelulupaukset

Neuvolapalveluita tarjotaan kaikille raskaana oleville, lasta odottaville perheille ja alle kouluikäisille lapsille ja heidän perheilleen. Palvelut ovat vapaaehtoisia ja perheille maksuttomia. Neuvoлатыö on keskeinen osa terveydenhuollon ennaltaehkäisevää ja terveyttä edistävää toimintaa.

- Tarjoamme lapsen ravitsemuksen suunnitteluun liittyvää ohjausta jo raskausaikana. Raskaudenaikaista ohjausta annamme äitiysneuvolan määräaikaisten terveystarkastusten vastaanotoilla, kotikäynneillä ja perhevalmennuksessa. Ohjaus on yhtenäistä hyvinvointialueen neuvoloissa.
- Informoimme imetyksen terveyshyödyistä, maidon muodostumisesta rinnoissa, maidonerityksen käynnistymisestä synnytyksen jälkeen ja imetystä parhaiten tukevista käytännöistä. Annamme tietoa myös tavallisten imetysongelmien ehkäisystä ja hoidosta sekä informoimme mistä imetyshaasteisiin saa apua.
- Kannustamme vanhempia hakemaan myös itse tietoa imetykseen liittyen.
- Teemme neuvolassa kaikkien vauvaa odottavien vanhempien kanssa imetyssuunnitelman, jota päivitämme tarvittaessa raskauden aikana (LIITE 1).
- Raskausviikolla 32 tarjoamme vanhemmille parisuhdetta ja vanhemmuutta tukevan varhaisen vuorovaikutuksen kotikäynnin tai vastaanottokäynnin yhteistyönä oman terveydenhoitajan ja arjen tuen palveluiden perheohjaajan kanssa.
- Tarjoamme noin viikon kuluttua synnytyksestä kotikäyntiä. Synnytyksen jälkeisillä kotikäynneillä ohjaamme vauvantahtiseen imetykseen ja havainnoimme imetystä. Annamme ohjausta muun muassa imetyksestä, varhaisesta vuorovaikutuksesta, vauvan hoidosta ja vanhempien jaksamisesta.
- Tuemme vauvantahtiseen täysimetykseen 4–6 kuukauden ikään asti ja osittaisen imetyksen jatkamiseen yhteen vuoteen asti tai pidempään perheen niin halutessa.
- Ohjaamme kiinteiden ruokien aloittamiseen maisteluannoksina 4–6 kuukauden iässä lapsen yksilöllisen valmiuden mukaan.
- Tarjoamme kannustavan ja imetysmyönteisen ilmapiirin. Pyrimme järjestämään rauhallisen imetysnurkkauksen tai imetyshuoneen, mikäli neuvolan tilat vain mahdollistavat sen.
- Teemme imetysohjaukseen liittyen yhteistyötä neuvolalääkärin, hammashoidon, ravitsemusterapeutin ja muiden perheen kanssa työskentelevien tahojen kanssa.
- Annamme imetysohjausta ensisijaisesti lapsen määräaikaikäynneillä ja mahdollisilla lisäkäynneillä perheen oman terveydenhoitajan toimesta. Ohjaamme perheen tarvittaessa neuvolan imetysvastaanotolle tai Päijät-Hämeen keskussairaalan imetyspoliklinikalle erityisissä imetyksen haasteissa.
- Neuvolan järjestämät imetysvastaanottokäynnit toteutuvat Lahden perhekeskuksessa ja Orimattilan neuvolassa tai kotikäynteinä vauvan ollessa alle 6 viikon ikäinen. Käynnit ja kotikäynnit ovat asiakkaille maksuttomia. Imetysvastaanottoa pitävät imetyskouluttajakoulutuksen saaneet neuvolan terveydenhoitajat.

3.2 Äitiys- ja naistentautien poliklinikan palvelulupaukset

Päijät-Hämeen keskussairaalan äitiyspoliklinikalla tehdään kaikille raskaana oleville valtionneuvoston asetuksen mukaiset sikiöseulontatutkimukset. Tutkimukset ovat vapaaehtoisia. Äitiyspoliklinikalla seurataan myös raskauksia, joiden taustalla on jokin perussairaus tai jos raskauden aikana on ilmennyt ongelmia. Poliklinikka tarjoaa myös raskauden suunnittelua, mikäli taustalla on jokin yleissairaus esimerkiksi diabetes. Äitiyspoliklinikalla toimii lisäksi synnytyspelko-, raskausdiabetes- ja imetyspoliklinikka sekä erityistä tukea tarvitsevien perheiden poliklinikka.

Naistentautien poliklinikka toimii ajanvaraus- ja konsultaatiopoliklinikkana. Naistentautien poliklinikalla tutkitaan ja hoidetaan esimerkiksi hormonaalisia häiriöitä, endometrioosia, lapsettomuutta ja gynekologisia tulehduksia. Myös alkuraskauden häiriöt ja raskauden keskeytykset hoidetaan naistentautien poliklinikalla.

- Poliklinikkakäynnin yhteydessä on mahdollista saada tietoa ja ohjausta imetyksestä sekä vauvan muista ruokintaan ja hoivaan liittyvistä asioista.
- Tarjoamme rakenneultraäänitutkimuksen yhteydessä kirjallista ja suullista tietoa sairaalamme toteuttamista imetystä edistävistä hoitokäytännöistä (LIITE 2).
- Tarjoamme mahdollisuuden käydä imetyspoliklinikalla jo raskauden aikana, mikäli perhe tarvitsee erityistä tukea vauvan imetykseen tai ruokintaan liittyvissä asioissa.
- Jaamme poliklinikalla tietoa sairaalassa pidettävistä synnytysvalmennuksista. Valmennuksessa käymme läpi synnytykseen, vauvan imetykseen/ruokintaan ja hoitoon liittyviä asioita.
- Annamme tarvittaessa tietoa alueen imetyksen vertaistukiryhmistä ja imetyspoliklinikasta.
- Vauva saa ruokailla kaikissa asiakastiloissamme.
- Tarjoamme tukea ja ohjausta synnytyksen jälkeenkin esim. rinta- tai kohtutulehdukseen liittyvissä asioissa.
- Ohjaamme maidonerityksen ylläpitämisessä myös sellaisissa tilanteissa, joissa imetys ei ole mahdollista.

3.3 Synnytysosaston palvelulupaukset

Synnytysosastolla hoidetaan raskauskomplikaatiosta johtuvia sairaalaseurantaa vaativia raskaana olevia, synnytyksen käynnistyksiä ja yli 32 raskausviikon synnytyksiä.

- Synnytysosastolla seurannan aikana tarjoamme mahdollisuutta keskustella vauvan ensihetkistä ja ensi-imetyksestä.
- Mahdollistamme seurantahuoneissa tukihenkilön läsnäolon ja se on perheille maksutonta.
- Osaston tiloissa on vanhempien olohuone vapaassa käytössä. Siellä voi myös säilyttää ja lämmittää itselle mieluisia ruokia ja juomia.
- Ollessanne synnytysosastolla synnytyksen käynnistyksessä, tarjoamme ohjausta raskaudenaikaiseen lypsämiseen huomioiden raskauteen liittyvät riskit (LIITE 4). Tarjoamme myös mahdollisuuden saada tietoa ja ohjausta vastasyntyneen ravitsemuksesta, imetyksestä ja hoivaan liittyvistä asioista.
- Hoidamme teitä synnytyksen aikana toiveitanne kunnioittaen.
- Tarjoamme mahdollisuuden osallistua raskausaikana perinteisen synnytysvalmennuksen lisäksi myös Peloton synnytys-valmennukseen ja hyödynnämme metodia synnytyksen aikana.
- Tutustumme imetyssuunnitelmaanne ja autamme sen toteuttamisessa.
- Saatte vauvan ihokontaktiin heti synnytyksen jälkeen, jos äidin ja vauvan vointi sen sallii. Vauvan ihokontakti on mahdollista synnytyshuoneessa myös tukihenkilön kanssa.
- Jos synnytystapana on kiireellinen sektio, pyrimme mahdollistamaan vauvan ihokontaktin leikkaussalissa tai viimeistään heräämössä, jos äidin ja vauvan vointi sen sallii. Vauvan seurannan toteutuessa synnytyshuoneessa sektion jälkeen, mahdollistamme ihokontaktin tukihenkilön kanssa, perheen toiveen mukaisesti.
- Tarjoamme tietoa ensi-imetyksestä ja imetysohjausta jo synnytyshuoneessa ensi-imetyksen yhteydessä.
- Tarjoamme ohjausta käsin lypsämiseen, jos ensi-imetys ei jostain syystä onnistu synnytyshuoneessa.
- Vastasyntyneen ensiateria suositellaan annettavaksi pullosta ihokontaktissa, mikäli vauvaa ei imetetä lainkaan. Annamme ohjausta pulloruokinnan aloitukseen.

3.4 Synnyttäjien ja naistentautien osaston palvelulupaukset

Osastollamme hoidetaan raskaana olevia, synnyttäneitä ja vastasyntyneitä sekä naistentautipotilaita. Vuodeosastolla on 24 osastopaikkaa. Huoneet ovat yhden hengen huoneita ja kaikkien synnyttäneiden on mahdollista saada perhehuone.

- Pyrimme toimimaan neuvolassa aloitetun imetyssuunnitelman mukaisesti ja päivitämme suunnitelmaa tarpeen mukaan.
- Tarjoamme mahdollisuuden keskusteluun henkilökunnan kanssa vauvaan liittyvistä asioista, kuten kiintymyssuhteen muodostumisesta, vauvan ensipäivistä ja vauvan ruokinnasta jo mahdollisen raskauden aikaisen osastohoidon aikana.
- Pyrimme pitämään vauvan ja vanhemmat yhdessä, vaikka vauva tarvitsisikin tehostettua hoitoa. Suunnitellussa sektiossa pyrimme mahdollistamaan vauvan ja vanhempien katkeamattoman yhdessäolon.
- Annamme tukea, ohjausta ja tietoa imetykseen liittyvissä asioissa, kuten vauvan hyvä imuote, vauvan nälkäviestit, vauvantahtinen ruokinta, riittävän maidonsaannin turvamerkkit ja ihokontaktin vaikutukset.
- Kerromme maidon eritykseen ja nousuun liittyvistä asioista. Annamme tarvittaessa ohjausta maidontuotannon edistämiseen ja ylläpitämiseen muun muassa käsin lypsämisen tai rintapumpun avulla.
- Ohjaamme perhettä antamaan maidon imetystä tukevilla tavoilla, mikäli vauva jostakin syystä tarvitsee lisämaitoa.
- Annamme lisämaitoa ensisijaisesti lääketieteellisistä syistä. Lisämaitona käytämme äidin omaa lypsettyä maitoa, luovutettua äidinmaitoa tai vanhempien toiveesta äidinmaidon korviketta.
- Kannustamme välttämään huvitutin käyttöä imetetyille vauvoille ensipäivinä, jotta imuote ei häiriintyisi, rinnat saisivat riittävästi stimulaatiota ja vauva saisi riittävästi ravintoa.
- Teemme suunnitelman vauvan hoidon ja ruokinnan jatkumisesta kotona yhdessä vanhempien kanssa (LIITE 1). Kerromme myös, mistä saa apua ja tukea imetykseen liittyvissä asioissa sairaalasta kotiutumisen jälkeen (LIITE 3).
- Jos vauva saa ateriansa tuttipullostsa, ohjaamme teitä vauvantahtisessa pulloruokinnassa, maitomäärissä ja tarvikkeiden huollossa.

3.5 Vastasyntyneiden teho- ja tarkkailuosaston palvelulupaukset

Vastasyntyneiden teho- ja tarkkailuosastolla hoidetaan ennenaikaisia, sairaita tai tarkkailua vaativia vastasyntyneitä. Osastollamme on 10 perhehuonetta ja yksi tehohuone.

- Kuuntelemme imetykseen liittyvät toiveenne ja annamme imetysohjausta. Pyrimme toimimaan imetyssuunnitelmanne mukaisesti. Annamme tietoa vauvan hoitoon ja ravitsemukseen liittyvistä asioista. Tuemme päätöksiänne ja voimavarojanne.
- Mahdollistamme läsnäolon vauvan luona koko ajan. Vahvan kiintymyssuhteen muodostumiseksi kannustamme teitä olemaan paljon vauvan kanssa.
- Autamme ensi-imetyksen kanssa mahdollisimman pian syntymän jälkeen osastollamme, vauvan imemisvalmius ja vointi huomioon ottaen. Ohjaamme ihokontaktin toteutuksessa heti vauvan voinnin salliessa. Kannustamme teitä pitämään vauvaa ihokontaktissa mahdollisimman paljon.
- Tuemme teitä vauvantahtiseen ja vauvan viestien mukaiseen imetykseen vauvan voinnin mukaan. Ohjaamme erilaisia imetysasentoja ja keinoja saada vauva rinnalle.
- Annamme ohjausta ja kannustusta maidonerityksen edistämiseksi ja ylläpitämiseksi, mikäli vauvan imeminen ei ole riittävän tehokasta. Ohjaamme rintojen käsinlypsyn ja rintapumpun käytön.
- Annamme lähtökohtaisesti lisämaitoa vain lääketieteellisistä syistä tai myös äidin omasta toiveesta. Lisämaidon antotavan sovimme yksilöllisesti vauvan tarpeet ja perheen toiveet huomioiden.
- Ohjaamme tuttien ja pulloruokinnan vaikutuksesta imetykseen. Osastollamme käytetään tutteja harkiten vauvojen kivun hoitoon ja rauhoittamiseen sekä ei-imetettävien vauvojen imuntarpeen tyydyttämiseen.
- Jos vauva saa ateriansa pullosta, ohjaamme aterioiden turvallisessa valmistamisessa, tarvikkeiden huoltamisessa ja vauvantahtisessa pulloruokinnassa.
- Suunnittelemme yhdessä turvallisen kotiutumisen. Ravitsemukseen ja imetykseen liittyvissä erityistilanteissa sovimme tarvittavan jatkoseurannan tai kerromme mistä tukea saa.

3.6 Lastenosaston ja lastenpoliklinikan palvelulupaukset

Lastentautien poliklinikka tarjoaa ajanvarauspalveluja lastentautien eri erikoisaloille ja lastenkirurgiaan. Lastentautien osasto 12 on erikoissairaanhoidon yksikkö, johon kuuluu myös lasten kotisairaala. Lastenosaston ja -poliklinikan toiminta on laaja-alaista ja moniammatillista, kattaen kaikki alle 16-vuotiaiden lastentautien erikoisalajat ja palvelun alueen lapsiperheitä. Lastenosastolla hoidetaan lapsia esimerkiksi infektioiden, kasvun ongelmien tai erilaisten toimenpiteiden vuoksi.

- Mahdollistamme rauhallisen tilan lapsen ruokailuun.
- Pyrimme järjestämään imetysohjausta vanhempien toiveet ja tarpeet huomioiden. Pyydämme mahdollisuuksien mukaan imetyspoliklinikan hoitajaa osastokäynnille tai vaihtoehtoisesti annamme yhteystiedot ajanvaraamiseksi imetyspoliklinikalle.
- Vauvan joutuessa sairaalahoitoon vanhempi voi olla lapsensa lähellä koko ajan mahdollisuuksien mukaan, myös harkitusti toimenpiteiden aikana.
- Suojelemme, edistämme ja tuemme imetystä vauvan tarpeiden ja vanhemman toiveiden mukaisesti.
- Kunnioitamme vanhempien päätöstä tai toivetta korvikeruokinnasta. Annamme tarvittaessa ohjausta vauvantahtisesta pulloruokinnasta, maitojen valmistamisesta ja säilytyksestä sekä tarvittavien välineiden huollosta.
- Pyrimme mahdollistamaan vauvantahtisen imetyksen jatkumisen. Sairastaessaan vauva ei aina jaksaa syödä rinnalta. Annamme äidille ohjausta maidonerityksen ylläpitämisessä rintapumpulla. Ensisijaisesti annamme vauvalle äidin omaa rintamaitoa nenämahaletkun avulla.
- Tarjoamme alle 6 kuukauden ikäisten vauvojen imettäville äideille yhden aterialipukkeen vuorokaudessa. Osaston tiloissa on pieni vanhempainkeittiö vapaassa käytössä, johon itselle voi tuoda mieluisia ruokia ja juomia.
- Lasten yksiköissämme pyrimme turvaamaan imetyksen jatkumisen sekä vauvantahtisen ruokinnan. Järjestämme tarvittaessa vauvalle jatkoseurantaa tai kerromme mistä ohjausta on saatavilla.

3.7 Päijät-Hämeen keskussairaalan Imetyspoliklinikan palvelulupaukset

Imetyspoliklinikka toimii lähetteettömästi äitiyspoliklinikan yhteydessä. Ajan voi varata sairaalasta kotiutuessa tai neuvolan terveydenhoitajan kautta. Poliklinikalla toimii imetykseen perehtyneitä kättilöitä ja sairaanhoitajia. Käynnistä veloitetaan poliklinikkamaksu.

- Tarjoamme imetyspoliklinikan palveluita raskausaikana ja koko imetystaipaleen ajan.
- Tarjoamme mahdollisuutta keskustella kaikista vauvan ruokintaan liittyvistä asioista.
- Perehdymme toiveisiin ja päivitämme imetyssuunnitelmaa tarvittaessa.
- Pyrimme tarjoamaan aikaa viikon sisällä yhteydenotosta.
- Tarjoamme tukea imetyspettymyksen käsittelyyn.
- Tarjoamme tietoa ja tukea monikkoraskauksissa vauvojen ravitsemukseen jo raskausaikana.
- Tarjoamme tietoa ja tukea, jos odotettavissa on vastasyntyneen terveydellisiä haasteita ravitsemukseen liittyen.
- Synnytyksen jälkeen tarjoamme tukea ja ohjausta imetyshaasteissa, joita voivat olla imetyskipu, imuote ja imetysasennot, rintojen ongelmat, maidontuotannon ongelmat, osittaisimetukseen tai vierottamiseen liittyvät haasteet, toistuvat rintatulehdukset sekä haasteet, joita ei neuvolassa saada ratkaistua.
- Tarvittaessa voimme konsultoida gynekologia tai/ja lastenlääkärä.

4 Äidinmaidonkorvikkeiden kansainvälinen markkinointikoodi

Markkinointikoodi velvoittaa terveydenhuoltohenkilöstöä

- Terveydenhuoltohenkilöstön tulee rohkaista ja tukea äitejä imetykseen.
- Perheille annetussa ohjauksessa ja heille jaettavassa materiaalissa tulee ilmetä mm. imetyksen edut, miten valmistautua imetykseen ja ylläpitää sitä, sekä osittaisenkin pullo-ruokinnan riskit ja vaikeudet palata imetykseen.
- Korvikkeen käyttöön ja pullo-ruokintaan annetaan ohjausta vain sitä tarvitseville, ei esimerkiksi ryhmäohjauksena perhevalmennuksessa.
- Korvikevalmisteiden myynnin edistäminen terveydenhuollon tiloissa on kielletty (ei tuote-lahjoja, kuten neuvolakortin kuoria, esitteitä, julisteita tms., joissa valmisteiden tai tuoteperheen nimi näkyy).
- Korvikevalmisteita ei saa jakaa näytteinä perheille.
- Terveydenhuoltohenkilöstölle suunnatuissa julkaisuissa tai koulutuksessa saa antaa korvikkeista vain tieteellistä informaatiota ja tuotetietoa.
- Terveydenhuoltohenkilöstö ei ota korvikeyrityksiltä vastaan henkilökohtaisia lahjoja, ilmaisnäytteitä tai muita taloudellisia etuja.

Markkinointikoodi säätelee mainontaa

- Markkinointikoodin piiriin kuuluvia tuotteita ei saa mainostaa, eikä muulla tavalla edistää myyntiä suuren yleisön keskuudessa.
- Äidinmaidonkorvikkeita valmistavien ja/tai markkinoivien yritysten konsulteilla ei saa olla suoria yhteyksiä perheisiin.
- Äidinmaidonkorvikkeiden pakkauksissa on aina oltava selkeä merkintä imetyksen yliver-taisuudesta, siitä, että korvikevalmistetta tulee käyttää vain terveydenhuollon ammattilai-sen ohjaamana, ohjeet valmisteiden asianmukaiseen valmistukseen sekä varoitus valmis-teen epäasianmukaisen käytön terveysvaaroista.
- Pakkauksissa ei saa olla kuvia vauvoista, eikä myöskään muita kuvia tai tekstejä, jotka voivat antaa korvikkeen käytöstä ihannoitavaa kuvaa. Markkinointikoodi suojelee sekä imetystä että korvikeruokittuja lapsia.
- Viranomaisten tulee vastata siitä, että perheiden ja vauvaikäisten parissa työskentelevien käyttöön toimitetaan asiallista ja johdonmukaista tietoa vastasyntyneiden ja pienten las-ten ruokinnasta.
- Korvikkeiden laadun tulee olla tarkkaan valvottua ja täyttää tietyt kriteerit.

LÄHTEET

- Alian & Makkonen, 2017, The Golden Hour – lapsentahtoinen ensi-imetys, systemaattinen kirjallisuuskatsaus. Opinnäytetyö. Oulun ammattikorkeakoulu. [Alian_Johanna Makkonen_Marjo.pdf \(theseus.fi\)](#)
- M. Deufel & E. Montonen (toim.) 2010. Onnistunut imetys. Tampere.
- Hakulinen, T., Hietanen-Peltola, M. ja Jahnukainen, J. (toim.). 2021. Äitiys- ja lastenneuvola. NEUKO-tietokanta - THL, NEUKO-tietokanta - Duodecim ([terveysportti.fi](#))
- Hakulinen T, Otronen K, Kuronen M (toim.), 2017. Kansallinen imetyksen edistämisen toiminta-ohjelma 2018–2022. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-949-1>
- Hotus [www-sivut](#). 2021. Raskaana olevan sekä imeväisikäisen lapsen äidin sekä perheen imetysohjaus. Viitattu 20.10.2021. <https://www.hotus.fi/wp-content/uploads/2020/09/hoitosuositus.pdf>
- Ikonen, R., Parisod, H., Tuomikoski, H., Siltanen, H. Hakulinen, T., ja Holopainen, A. 2019. Raportti 1/2019 Vauvamyönteisyysohjelma käyttöön. Käsikirja yhtenäisten näyttöön perustuvien käytäntöjen kehittämiseen. [netti-vauvamyönteisyys-kasikirja.pdf \(hotus.fi\)](#)
- Kauppa- ja teollisuusministeriön asetus äidinmaidonkorvikkeesta ja vierotusvalmisteesta, asetus 2016, 2007. Kauppa- ja teollisuusministeriön asetus 1216/2007 - Säädökset alkuperäisinä - FINLEX ®
- Koskinen, K. 2008. Imetysohjaus. Helsinki: Edita Prima.
- Lapsen oikeudet. YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus (kokonaisuudessaan). Viitattu 19.8.2022. Lapsen oikeuksien sopimus - [Lapsenoikeudet.fi](#)
- Moore, E.R. et al. 2012. Early skin to skin contact for mothers and their healthy newborn infants. Cochrane Database Systematic review. Early skin-to-skin contact for mothers and their healthy newborn infants | Cochrane
- Ruokavirasto. Äidinmaidonkorvikkeiden kansainvälinen markkinointikoodi. Viitattu 19.8.2022. Äidinmaidonkorvikkeiden kansainvälinen markkinointikoodi - Ruokavirasto
- Syödään yhdessä -suositukset lapsiperheille. 2016. Helsinki: Terveystieteiden tutkimuskeskus. Terveystieteiden tutkimuskeskuksen julkaisu. Viitattu 24.10.2021. Syödään yhdessä - ruokasuositukset lapsiperheille ([julkari.fi](#))
- World Health Organization & UNICEF. 2009. Baby-Friendly Hospital Initiative. Revised, updated and expanded for integrated care. Baby-friendly hospital initiative: revised, updated and expanded for integrated care ([who.int](#))
- World Health Organization & UNICEF. 2020. Protecting, promoting and supporting breastfeeding: the Baby-friendly Hospital Initiative for small, sick and preterm newborns. Protecting,

promoting and supporting breastfeeding: the baby-friendly hospital initiative for small, sick and preterm newborns ([who.int](https://www.who.int))

LIITE 1

IMETYSSUUNNITELMA

Perussairaudet, joilla vaikutusta imetykseen:

Lääkitykset, joilla vaikutusta imetykseen:

Tupakka- ja muut nikotiinivalmisteet:

Rintojen terveys:

Omat mielikuvat imetyksestä:

Ei aikaisempia imetyksiä / Aikaisemmat imetykset, milloin, kuinka kauan täysimetystä ja/tai osittaisimetystä:

Imetystavoite: Täysimetys kk ikään asti/ osittaisimetys kk ikään asti / ei imetystä lainkaan

Keinot tavoitteen saavuttamiseksi:

Puolison tuki/ajatukset:

Imetysohjauksessa käyty läpi:

IMETYS SYNNYTYKSEN JÄLKEEN

Imetys kotiutuessa:

Imetyksen apuvälineet:

Lisämaidon tarve:

Jatko-ohjaus:

LIITE 3

Vauva- ja perhemyönteisyyteen liittyvää vertaistukea ja tietoa

Imetyksen tuki ry

www.imetys.fi

Facebook: Lahden imetystukiryhmät (imetyskahvila)

Suomen monikkoperheet ry

Vertaistukea, vaikuttamista ja tietoa kaksoset, kolmoset tai neloset saaneiden perheiden tueksi.

www.monikkoperheet.fi

Päijät-Hämeen monikkoperheet ry

Äimä ry

Äidit irti synnytysmasennuksesta Äimä ry on yhdistys, joka auttaa raskausajan masennusta tai synnytyksen jälkeistä masennusta sairastavia ja vauva-ajan psykoosin kokeneita äitejä antamalla vertaistukea.

<https://aima.fi>

Terveyskylä: Naistalo

www.terveyskyla.fi

Pullonpyörittäjän opas

Opas on tarkoitettu tiedonlähteeksi niille vauvaperheille, joissa vauva saa ravinnokseen äidinmaitoa tai äidinmaidonkorviketta tuttipullost.

<https://www.hyvakysymys.fi/artikkeli/pullonpyorittajien-opas/>

Raskaudenaikainen lypsäminen synnytysosastolla

Raskaudenaikaisella lypsämisellä tarkoitetaan tilannetta, jossa äiti lypsää maitoa rinnoistaan käsin loppuraskaudessa, raskausviikosta 37 alkaen. Raskaudenaikaisella lypsämisellä on mahdollista oppia tärkeä käsin lypsämisen taito, jota voi myöhemmin imetyksen aikana tarvita ja raskaudenaikainen lypsäminen vahvistaa myös imetysluottamusta. Raskaudenaikana talteen kerätty kolostrum on käytettävissä vastasyntyneelle, jos on tarvetta. Loppuraskaudessa lypsetty maitomäärä vaihtelee, eikä maitoa erity välttämättä ollenkaan. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, etteikö äidinmaitoa erittyisi synnytyksen jälkeen.

Lypsämistä suositellaan diabetesta ja raskausdiabetesta sairastaville raskaana oleville ja halutessaan lähes kaikki äidit voivat lypsää loppuraskaudessa. Käsin lypsämisen voi halutessaan aloittaa, kun synnytys on päätetty käynnistää tai olet seurannassa synnytyksen latenssivaiheessa perhekkammarissa. Maitoa lypsetään kaksi kertaa vuorokaudessa enintään 10 minuuttia kerrallaan. Lypsämiseen tarjotaan yksilöllistä ohjausta, jossa huomioidaan äidin imetystoive ja raskauteen liittyvät riskit.

On tavallista, että ensimmäisillä lypsykerroilla maitoa tulee muutamia pisaroita. Jokainen pisara on arvokas ja otetaan talteen. Maidon voi lypsää ruiskuun tai pieneen astiaan. Välineet saat kätilöltä. Oma nimi ja päivämäärä on hyvä merkitä ja antaa maito kätilölle, joka toimittaa sen jääkaappiin tai pakasteeseen. Lypsetty rintamaito säilyy huoneenlämmössä muutamia tunteja.

Aluksi lämmitä ja hiero rintaa kevyesti. Sen jälkeen aseta sormet ja peukalo nännipihan molemmin puolin. Käytä C-otetta. Paina kevyesti peukaloa ja etusormea taaksepäin kohti rintakehää ja sitten kohti nänniä. Siirrä otetta asteittain rinnan ympäri.

Lisätietoa käsinlypsytekniikasta: www.terveyskyla.fi/naistalo/raskaus-ja-synnytys/imetys/maidonerityksen-kaynnistaminen-lypsamalla

